

Благодарим Ви, че отговорихте своевременно, с оглед обема на предоставените документи. Предвид голямото количество информация и много краткия срок за нейното обработване, позволете ни да внесем яснота по точките, изложени във Вашето писмо.

I. Коментари по точка I от Вашето писмо

1. Общи бележки

Цялата предоставена документация е на английски език, като специфичната терминология е точна. Освен това, раздел 6.3 от глава 6 беше предоставен и на български език, като за целта действително беше използван автоматизиран превод, но текстът на английски език може да бъде използван за изчистване на евентуални неточности в превода на български език.

Молим Ви също така да имате предвид, че раздел 6.3 просто представя в обобщен вид потенциалните въздействия с евентуални трансгранични последствия. За по-подробна информация относно оценката на въздействието трябва да се прочете цялата глава 6, а не само раздел 6.3.

2. По отношение на здравния риск

Молим Ви да имате предвид, че всички свързани с проекта дейности и процеси са описани подробно в глава 2, чието предназначение е да предостави точно този вид данни, и в приложенията към документа. Например:

- подробна информация относно сондажните дейности е предоставена в раздел 2.2.4.6, а химикалите и прогнозните количества са разгледани в раздел 2.4.3 и в приложение G.

Информацията относно NORM е представена в раздел 6.1.8.3.2, като обяснението защо NORM не са повод за безпокойство предвид приложените мерки е дадено в раздел 6.2.8.2.3, където можете да намерите естествените радионуклиди и съответните заключения на оценката на риска. Както е посочено в споменатите по-горе раздели, водата в резервоара може да съдържа катиони от група II (на периодичната таблица), стронций, барий и радий, разтворени от резервоарните скали, и следователно може да съдържа изотопите на радия Ra^{226} от серии U^{238} и Ra^{228} и Ra^{224} от серии Th^{232} . В процеса на разпад на радия се образува радон.

Важно е да се разбере, че всички естествени води, включително изворна, дъждовна, и дори чешмяна, съдържат радиоактивни материали с естествен произход (NORM), но степените на концентрация обикновено са под вредните нива. Технологичната вода в резервоара не е измеримо по-„радиоактивна“ от морската вода.

Следователно водата в резервоара също може да съдържа малки количества радиоактивни материали с естествен произход, които не са вредни в концентрациите, открити в самата технологична вода в резервоара, тъй като са в концентрации под границите на откриване. Проблем може да възникне само ако се допусне натрупване под формата на отлагания по вътрешността на тръбите на производствената система. Следователно редуцирането на риска от NORM предполага редуциране на риска от отлагания по вътрешността на тръбопроводите. Както е посочено в представения доклад за ОВОС, вече има

предложение за прилагане на такива мерки чрез използване на инхибитор срещу отлагания в производствената система.

В заключение, свързаната с дейността концентрация на естествени радионуклиди се оценява като концентрация под границите на откриване и следователно под вредните нива. Натрупването на отлагания по вътрешността на тръбите и инсталациите може да доведе до по-висока концентрация, свързана с дейността, ако не бъдат предприети мерки за редуциране на риска. За да се предотвратят отлаганията в технологичния процес, в кладенците се впръсква инхибитор срещу отлагания.

Съгласно информацията, предоставена в доклада за ОВОС, не се очакват свързани рискове от техногенно усилване на йонизиращото лъчение, които биха могли да доведат до замърсяване на морските води, крайбрежните води, водите за къпане, а оттам и на повърхностните и/или подпочвените води в сухоземната зона, както в Румъния, така и в България, в резултат на проекта „Нептун Дийп“.

- по отношение на дисперсионното моделиране на химикалите Ви молим да имате предвид, че раздел 6.3, който е преведен на български език, се отнася до оценката на въздействието в трансграничен контекст. За по-задълбочени данни относно използваните химикали и относно дисперсионното моделиране, следва да се прочете документ – *RO-ND-D-IO-00-EV-REIS-0007-0001_PO1_ENG – Produced water simulations for the Neptun Deep development [Симулации с технологични води за разработването на проекта „Нептун Дийп“]* – който е предоставен в приложение М. При анализа на сценариите за моделиране става ясно, че заустването на технологичните отпадъчни води няма да засегне изключителната икономическа зона на България (~ 35 km отстояние), нито териториалните води (~ 145 km отстояние), крайбрежните води, водите за къпане или бреговата линия (165 km отстояние). Заустването не може да достигне действаща концентрация на разстояние няколко метра от точката на заустване.
- Относно доклада за моделиране на разлива, предоставен в приложение М или в доклада за ОВОС, важно е да се посочи, че „Нептун Дийп“ е проект за добив на газ без участието на течни въглеводороди (нефт). Следователно в използваните сценарии за разлив са включени два най-лоши сценария за случаен разлив на корабно гориво, единият от платформата на монтажния кораб, водещ до изтичане на 300 m³ корабно гориво, и вторият от сблъсъка между сондажната платформа и един от помощните кораби, при който се стига до изтичане на 165 m³ корабно гориво. Като се има предвид участието на международно признати изпълнители в работата по проекта, аварии, водещи до разливи на толкова големи обеми, са много малко вероятни. Следователно посочените вероятности от 21 % и 25 % следва да бъдат разглеждани във връзка с високата степен на невероятност за действително изпълнение на сценариите. Дори при такава хипотеза резултатите от моделирането в най-лошия сценарий показват, че в повечето ситуации въздействието върху повърхностните води остава в рамките на Румъния, като при придвижването им плътността на горивния слой намалява. Трябва да се припомни, че за да се приеме, че има „въздействие“, повърхностното въглеводородно покритие трябва да превишава прага на сребристия блясък — 0,04 µm (съгласно Споразумението от Бон). Така, дори при хипотетично непредприемане на каквито и да било ответни действия в

случай на сценарий за голяма авария, водеща до огромен случаен разлив на корабно гориво, вероятността да бъдат засегнати водите за къпане по българското черноморско крайбрежие е изключително малка (<1 % вероятност съгласно картите, отчитащи вероятността на разливните модели).

Моделирането на разлива е извършено при вземане предвид на студен и топъл сезон (с оглед температурата на водата), обхващащи една цяла година.

И двата сценария са изключително консервативни, защото действително са моделирани за липса на всякаква намеса в разлива и без да се взема предвид факторът изпаряване на горивото, за да се определи максимално лошият възможен резултат. Всъщност изпаряването на горивото играе много важна роля и намалява значително размера на разлива, особено през топлия сезон. Освен това мерки за намеса при разлив очевидно следва да се прилагат незабавно в съответствие с националния план за действие в непредвидени случаи на разлив в морето, допълнен със специфичния за проекта план за реакция при разлив, който е задължителен съгласно законовите разпоредби и е одобрен от компетентния орган за морска безопасност и от органа за управление на водите. Предвид настоящия статус на проекта, който е на етап финализиране на всички търгове, свързани с изпълнението, към момента няма окончателен списък на всички кораби, ангажирани с изграждането, и съответно пълен инвентар на наличното оборудване в случай на разлив. По тази причина планът за реакция при разлив е в процес на изготвяне и ще бъде финализиран преди старта на изпълнението на офшорната част от проекта.

Предвид факта, че в доклада за ОВОС въздействието върху всички екологични фактори е оценено и в трансграничен контекст (и сметено за незначително, като освен това са предложени допълнителни мерки за редуциране), не може да се презумира вероятност от повишен здравен риск в трансграничен контекст, произтичащ от заустване на отпадни води от производството или от потенциални случайни разливи.

Що се отнася до моделирането на сценариите за разлив:

- Относно подземните водни тела RODL04 - Кобадин - Мангалия и RODL06 - Влашка платформа, Ви молим да имате предвид, че в глава 2, където се описват проектните дейности, е посочено ясно, че няма да се правят сондажи за водни кладенци. Освен това, дълбочината за наземния участък на микротунела е между -3 m и -10 m, както е представено в глава 2, раздел 2.2.3.3.1 и в приложение В. Според извършените геотехнически проучвания първият слой подпочвени води се намира на дълбочина -30 m, както се вижда в глава 4, фигура 4.5. В резултат на това, като се има предвид, че в проекта не се предвижда използване на подпочвени води и че строителните дейности в наземния и в крайбрежния участък не достигат първия слой подпочвени води, се стига до заключението, че подземните водни тела RODL04 - Кобадин - Мангалия и RODL06 - Влашка платформа не са засегнати или изложени на риск.
- Що се отнася до това че „потенциалният здравен риск за Република България от реализирането на проекта е свързан с евентуално замърсяване на българските териториални води, вкл. водите за къпане и прилежащото крайбрежие”, молим Ви да имате предвид, че двете единствени потенциални

трансгранични въздействия са подводният шум и много малко вероятният случаен разлив, за който ще бъдат взети мерки. Нито едно от тях няма отрицателни последствия върху здравето на българското население.

В този контекст изследването в областта на общественото здраве, приложено към доклада за ОВОС, оценява въздействието в евентуалните засегнати зони. Съгласно оценката тази зона обхваща само територията в близост до наземните съоръжения. Предвид координатите на съоръженията и отстоянията от българската граница (представени в глава 2, раздел 2.1.1.3), българското население остава извън тази потенциално засегната зона.

В заключение, причината за липсата на допълнителни препратки към потенциално засегнатото българско население е фактът, че проектът няма въздействие върху българската територия, а оттам и върху нейното население, води за къпане или питейни води.

- По отношение на извеждането от експлоатация, в глава 6, раздел 6.3.3.3 е предоставено общо описание на свързаните с това дейности. Думата „изоставяне“ е международен термин, обикновено означаващ извеждане от експлоатация на кладенци. Когато проектът приключи, кладенците ще бъдат затапени с множество циментови прегради съгласно одобрен план за затапване и изоставяне, който ще бъде в съответствие с националните разпоредби и най-добрите международни практики. Останалите съоръжения ще бъдат изведени от експлоатация (обезопасени, демонтирани и преместени за рециклиране на сушата), както е описано в споменатия по-горе раздел 6.3.3.3, при спазване на всички приложими към този момент разпоредби.

Предвид всички предоставени по-горе пояснения вярваме, че съответната информация е оценена и налична в подадените документи и че поради много големия брой страници, които следва да се прегледат, проблемът се свежда по-скоро до откриването на информацията във файловете в рамките на такъв кратък срок. Следователно не считаме, че се налага преработване на доклада, що се отнася до аспектите, повдигнати в точка 2 от Вашето писмо.

3. Емисиите в атмосферата, включително парниковите газове, са представени в глава 6, дисперсионното моделиране е включено в приложение М, а изчисленията на емисиите в атмосферата се намират в приложение К.
4. Що се отнася до коментарите Ви относно биоразнообразието, молим Ви да имате предвид, че тъй като цялата брегова ивица на Румъния влиза в ROSPA0076 Черно море, подробна информация за оценката относно птиците (включително Puffinus yelkouan) е представена в доклада за оценка на съвместимостта, в който се оценява въздействието върху защитените зони и който е предоставен заедно с доклада за ОВОС. Разгледани са видовете птици, посочени в плана за управление на Черноморската защитена зона ROSPA0076. В тази зона на НАТУРА 2000 са включени мигриращите и/или дисперсните водни видове, чийто ареал на разпространение обхваща също специални защитени зони за авифауната по българското черноморско крайбрежие. Оценката на въздействието върху видовете птици е извършена в съответствие с одобрените национални насоки, свързани с приложимите разпоредби на ЕС, за всеки вид в рамките на ROSPA0076 и параметрите, свързани със специфичните цели за

опазване, изложени в плана за управление и в решението на Националната агенция за защитени природни зони (ANANP).

В случай на видове птици от обществено значение, за които в ROSPA0076 Черно море е определена специална защитена зона за авифауната, въздействията, които оказват проектните дейности, са временни и обратими и не водят до промени в размера на популациите или в дългосрочната наличност на храна и/или места за почивка. Освен това в доклада за ОВОС са разгледани всички дейности с възможно въздействие върху птиците през периодите на изграждане, експлоатация и извеждане от експлоатация, включително изкуственото осветление на платформата и възможността за сблъсък на птици с платформата. Направено е заключение, че въздействието върху зоните на авифауната ще бъде локално, временно, обратимо и с ниска интензивност. Поради слабата си чувствителност към предложените дейности по проекта и малкия си магнитуд, въздействието е оценено като незначително.

Що се отнася до вида *Puffinus yelkouan*, след анализа на въздействието, той е оценен като рецептор с ниска чувствителност, тъй като възможността за сблъсък с ангажирани в проекта кораби е много слаба, като в научната литература основните заплахи при преминаване за споменатия вид са свързани със случайното попадане в рибарски мрежи и с нефтено замърсяване на морската вода. Тези заплахи няма да се засилят или да се повлияят по какъвто и да било начин от реализирането на предложения проект. Относно морските бозайници, при установяването на мерки за избягване/предотвратяване на потенциално въздействие беше използван и наръчникът за добри практики на JNCC.

В заключение, предвид всички предоставени по-горе пояснения, вярваме, че съответната информация е оценена и е налична в представения доклад за ОВОС и в доклада за оценка на съвместимостта и следователно не считаме, че се налага преработване на доклада, що се отнася до аспектите, повдигнати в точка 4 от Вашето писмо.

II. Коментари по точка II от Вашето писмо

Напълно сме съгласни с мнението Ви, че въздействието върху биоразнообразието и местообитанията на дълбочина под 150-200 m в Черно море е малко вероятно.